

Datorrenaren aitzindari

KORRIKAREN HISTORIA. Aurten 13. Korrika izango da; aurretik milaka kilometro eginak dituzte adin guztietako euskaltzaleek Euskal Herriko bazter guztietan, eta horiek denak ehunka istorio eta kontakizunen eragile izan dira

Iñaki Petxarroman | **DONOSTIA**

1980an egin zuten lehenengo Korrika, eta ordutik duela bi urte egin zenera bide egin du euskararen alde egiten duten ekimen handien eta arrakastatsuenetakoak. Ondoko lerroetan 12 ekitaldietako historia labur bat azaldu dugu.

1. 'ZUK ERE ESAN BAI EUSKARARI'

Eguna: 1980ko azaroaren 29tik abenduaren 7ra. **Ibilbidea:** Oñati-Bilbo. **Omenduak:** Xabier Peña eta Rikardo Arregi.

Negu gorriko gau batean abiatu zuten historiako lehenengo Korrika. Jose Maria Satrustegi euskaltzainak egin zuen lehenengo kilometroa, Oñatin. Eli Galdos alkate jeltzaleak gripeak jota egin zuen bere kilometroa. Elurrak ia Korrikaren ibilbide osoa tratatu zuen, eta istripu lazgarri batek Xabier Eseberri Arraras 13 urteko mutikoaren bizia eraman zuen, N-240 errepidean, auto batek harrapatuta. Mezua lekukoaren barruan zihoan, eta galdu egin zen, eta hurrengo korrikara arte ezin izan zuten irakurri.

2. 'AEK, EUSKARAREN ALTERNATIBA HERRITARRA...'

Eguna: 1982ko maiatzaren 22tik 30era. **Ibilbidea:** Iruñea-Donostia. **Omendua:** Rikardo Arregi.

Lehenengo Korrikan Rikardo Arregiren mezua ez irakurri izanak (galdu zelako) asko gaiztotu zituen AEK eta EAJren arteko harremanak. Horrela, zailtasunak izan zituen lasterketak baimenak lortzeko Gobernu Zibilen aldetik, batez ere Nafarroan. Alabaina, Jose Maria Jimeno Jurio historialari handiak (iaz zenduak) hasi zuen lasterketa Iruñean, eta Gipuzkoara heldu zen zortzi egun beranduago, lau orduko atzerapenarekin. Izan ere, Gipuzkoan 40 kilometro gehiago egin zituzten aurreikusitakoak baino. Azkenik, Rikardo Arregiren mezua irakurri ahal izan zuten.

3. 'EUSKARAZ ETA KITTO!'

Eguna: 1983ko abenduaren 3tik 11ra. **Ibilbidea:** Baiona-Bilbo. **Omendua:** Gabriel Aresti.

Baionan hasi eta Bilbon bukatu zen hirugarren Korrika. Teresa del Valle antropologoak ordu-rako esana zuen Korrika euskal etniaren ezaugarri zela, alegia, euskararen aldeko lasterketak

'EUSKAL HERRIA KORRIKA' LIBURUA

HISTORIA OPAROA. Korrikak historia oparoa lortu du bere ibilbidean, eta euskara eta euskal kulturaren erakusle eta biltzaile ezin aproposagoa izan da. Irudian, Aita Barandiaran, Korrikak omendu zuenean.

Euskal Herriaren aparteko sinbologia berezia zuela. Joxean Lasa eta Joxi Zabala Ipar Euskal Herrian desagertu berriko euskal errefuxiatuen argazkiek kilometro ugari egin zituzten, Bilboraino. Han, Santi Brouard HBko burukideak —1984an GALEk hila— egin zuen azken kilometroetako bat.

4. 'HERRI BAT, HIZKUNTZA BAT'

Eguna: 1985eko maiatzaren 31tik ekainaren 9ra. **Ibilbidea:** Atharratze-Bilbo. **Omendua:** Piarres Lafitte.

Atharratzetik abiatu zen Korrikaren laugarren ekitaldia. Zuberoraino euskararen egoera larria zela gogoratu nahi zuten euskaltzaleek keinu horrekin. Harremanak oso gaiztotuak zituen AEK-k Eusko Jaurlaritzarekin, orduan sortu baitzuen HABE erakundea. Hala ere, beti bezala, herriak oldeka erantzun zion lasterketari. Aurreko ekitaldian bezala, GALEk hildakoen senideek —Santi Brouard eta Xabier Galdeano— lekukoak eraman zituzten, eta korrikalarien beroa eta elkartasuna jaso.

5. 'EUSKARA EUSKALDUNOK DUGU'

Eguna: 1987ko apirilaren 3tik 12ra. **Ibilbidea:** Hendaia-Bilbo. **Omenduak:** B.Enbeita, Lauaxeta eta E. Urkiaga.

Kazkabarra gogotik ari zuela abiatu zen bosgarren Korrika. Xalbador ikastolako ikasle batek eraman zuen lekukoa Hendaiara. Jendarmeak, aurreko urteotan Guardia Zibilak egindakoari jarraiki, korrika egileei identifikatze kontrolak egiten hasi ziren non-nahi, eta aurreko ekitaldietan errefuxiatuek izan

zuten partaidetza handia murriztu egin zen. Gernika bisitatu zuen lasterketak unerik hunkigarrienetako batean, faxisten bonbardatzearen 50. urteurrena ospatzen ari zela. Aita Barandiaran antropologo eta iker-tzaileak kilometro bat egin zuen, lekukoa eskuetan. Korrikak ez zuen mugarik, ez geografikorik ez jendearen borondatearen aldetik.

6. 'EUSKARA KORRIKA... ETA KITTO!'

Eguna: 1989ko apirilaren 14tik 23ra. **Ibilbidea:** Iruñea-Donostia. **Omendua:** Jose Miguel Barandiaran.

«Oso pozik eta hunkitua nago, euskararen etorkizuna zuek guztiongan ikusten dudalako». Jose Miguel Barandiaran Korrikaren seigarren ekitaldiak omendutako euskal kulturaren patriarkaren hitzak izan ziren, omenaldia jaso zuenean, bere herrian, Ataunen. Ezin izan zuen korrikan parte hartu, aurreko ekitaldietan bezala, baina hark eraman zituen jendearen txalo eta begirada guztiak. Korrika kultur ekitaldi ugariaren sortzaile bihurtua zen ordurako. Ekitaldi horretan bakarrik 500 bat egin ziren.

7. 'KORRIKA EUSKARA, EUSKARAZ EUSKAL HERRIA'

Eguna: 1991ko martxoaren 15etik 24ra. **Ibilbidea:** Gasteiz-Baiona. **Omenduak:** Remigio Mendiburu.

Hazten eta hazten segitzen zuen Korrikak, eta haren inguruko olatu handiak. Aurreko ekitaldian 500 bat kultur ekitaldi ospatu ziren Euskal Herri osoan, bada, 7. ekitaldi honetan

1.200 baino gehiago zazpi probintzietan. Remigio Mendiburu lekukoaren egilea omendu zuen Korrikak Hondarribian. Jesus Maria Lazkano margolariaren koadro bat eman zioten opari.

8. 'DENOK MAITE DUGU GURE HERRIA EUSKARAZ'

Eguna: 1993ko martxoaren 26tik apirilaren 4ra. **Ibilbidea:** Iruñea-Bilbo. **Omendua:** Martin Ugalde.

Martin Ugalde kazetari, idazle, historialari, kulturgilea... EGUNKARIAKO sortzaile eta une hone-tan ohorezko lehendakaria omendu zuen Korrikaren 8. ekitaldiak. Martin Ugaldek berak irakurri zuen Bilbon, jendetza-aren aurrean, Remigio Mendiburu-aren lekukoaren barruan joan zen Joxemi Zumalaberren mezua. Jendearen txalo zaparradak jaso zituen hil berri zen EGUNKARIAKO sortzailearen mezua.

9. 'JALGI HADI EUSKARAZ'

Eguna: 1995eko martxoaren 17tik 26ra. **Ibilbidea:** Donibane Garazi-Gasteiz. **Omendua:** Mikel Laboa.

Maite ditut maite, gure bazterrak, lanbroak... Mikel Laboa omendu zuen bederatzigarren Korrikak. Abeslari donostiarrak euskal kulturari egindako ekarpen oparoa errekonozitu nahi izan zuen Korrikak. Lehenengo kilometroa Donibane-Garaziko herriko gau eskolako ikasle zein irakasleek peto berezia soinean zeramatela korrika egin zuten: *Euskaraz bizi nahi dut*, zioten pe-toek. Izan ere, garaztarrek gure bazterrak eta lanbroak maitatzeaz gain, euskara ere maite dute dutela azaldu nahi zuten.

10. 'EUSKAL HERRIA KORRIKA'

Eguna: 1997ko martxoaren 14tik 23ra. **Ibilbidea:** Arantzazu-Bilbo. **Omenduak:** Aita Luis Villasante.

Aita Villasante frantziskotarra eta euskaltzainari egokitu zitzaion Korrikaren gorazarrea 10. ekitaldi hartan. Lehen kilometroa ere berak egin zuen mantso-mantso, Arantzazuko komentutik abiatuta, Oñatirantz. Bere atzean ehunka lagun-ek segitu zioten lekukoari, eta bederatzi egunen ostean, Bilboraino heldu ziren. Martxelo Otamendi EGUNKARIAKO zuzendariak 13 kilometro egin zituen urte hartan, Andoaindik bere herriraino, Tolosaraino. Euskarazko hedabidea sasoian zegoela argi utzi zuen.

11. 'ZU ETA NI EUSKARAZ'

Eguna: 1999ko martxoaren 19tik 28era. **Ibilbidea:** Iruñea-Donostia. **Omenduak:** J.A.Iribar, P.M.Etxenike, A.Iturregi, J.R.Etxebarria, J.R.Amoros, K.Mendia, M.Aragues, Audio Ikastola, Etxepe enpresa, L. Etxezarreta, Mikel Bujanda.

1+1 ez dira 2; 1+1 dira 11. Hori-xe erakutsi zigun 11. Korrikaren ekitaldiak. Iruñetik abiatu eta Donostiaraino iritsi zen euskararen lasterketa erraldoia, eta inoiz baino euskaltzale gehiago omendu zituen. Euskararekiko konpromisoa berritzeko aukera izan zen 11. Korrika, eta gizarte-ak beti bezain fin erantzun zion erronkari, hamaikagarren aldiz.

12. 'MUNDU BAT EUSKARARA BILDU'

Eguna: 2001eko martxoaren 28tik apirilaren 8ra. **Ibilbidea:** Gasteiz-Baiona. **Omenduak:** Bertsolaritza.

Mundu bat euskarara biltzea lortu zuen Korrikak, berriro. Izugarrizko lana azpian eginda, esfortzu handirik gabe bezala. Itxura hori ematen zien behinik behin, egunez egun lasterketari jarraitu ziotenei. Baina, txikien mundua zen erakutsi zuena, herri txiki bat, globalizazioaren munduan biziraun nahian lanean ari dena. Andoni Egaña bertsolariak bertsoz irakurri zuen mezua, lehen aldiz, eta hirugarren bertsoak laburbiltzen zuen Korrika 12ren esanahia: *Euskal Herrian ibili naiz ni, izan nahia-ren lekuko; geroen zati den oihu bati, ezin zaio egin uko. Hitzak egiten gaitu euskaldun, euskaltasunak munduko; gaur amaituko da Korrika baina gu ez gara gelditu-tuko.*